

МЕТОДОЛОГІЯ ПЕДАГОГІКИ ТУРИЗМУ

*Р.Б. Кожухівська, канд. екон. наук, доцент
Уманський національний університет садівництва*

В останні десятиліття в структурі вітчизняної педагогічної науки з'явився такий напрямок, як педагогіка туризму. Його визначають як науку про закони освіти і виховання особистості засобами туризму. Предметом дослідження педагогіки туризму є, з одного боку, виховання як ефективний засіб передачі людині раніше накопичених цінностей (знань, моралі, трудового та життєвого досвіду), а також цілеспрямована зміна властивостей особистості у процесі заняття туризмом, розширення уявлень про культурну і природну спадщину. З іншого боку, предметом дослідження педагогіки туризму виступає педагогічна система туристської освіти як засіб для передачі новим поколінням професійних знань, умінь, навичок в туристській діяльності.

Основною функцією педагогіки туризму є розкриття закономірностей у сфері виховання засобами туризму, туристської освіти і навчання, а також управління галузевими освітніми та виховними системами.

На нашу думку, педагогіка туризму вирішує наступну групу дидактичних завдань:

- вивчення, узагальнення та впровадження кращих зразків вітчизняного та зарубіжного досвіду професійного туристського освіти;
- розробка нових методів, засобів, форм і систем навчання, здатних створити необхідну навчально-методичну базу для підготовки персоналу, спроможного вирішувати завдання підвищення якості туристичного продукту та обслуговування туристів, конкурентоспроможності туристської фірми;
- розробка сучасних інституційних засад управління туристським освітою.

Одним із важливих понять педагогіки туризму є освітній туризм. Під освітнім туризмом розуміють пізнавальні тури, що здійснюються з метою виконання завдань, визначених навчальними програмами і орієнтовані на становлення і розвиток компетенцій якого-небудь освітнього рівня підготовки. За своєю суттю освітній туризм є формою організації навчального процесу і навчальної діяльності, здійснюваної за межами освітнього закладу.

Активний розвиток освітнього туризму в Україні та світі визначає необхідність професійної підготовки фахівців в даній сфері туристичної діяльності. Фахівці вказаного профілю затребувані на сучасному вітчизняному ринку праці, оскільки освітній туризм дає можливість формувати у молодих туристів єдине реальне, цілісне бачення картини світу, він здатен збагатити, конкретизувати зміст навчального предмета, допомагає встановлювати міжпредметні зв'язки, сприяє задоволенню пізнавальних інтересів у різних сферах діяльності людини. Даний вид туризму орієнтований на різнопланові потреби учнів, які повинні враховуватися при розробці освітніх подорожей.

У процесі організації туристсько-освітньої діяльності викладач повинен застосовувати туристично-освітню технологію – спеціально організований комплекс різноманітних і використовуваних в різній послідовності і ступені дидактичних заходів в рамках освітнього туризму, спрямованих на досягнення навчальної мети.

Умовами успішності практичного застосування туристично-освітньої технології є: попереднє проектування навчального процесу з подальшою можливістю відтворення цього проекту у педагогічній практиці; спеціально організоване цілепокладання, що передбачає можливість здійснення об'єктивного контролю за якістю досягнення поставлених дидактичних цілей; структурна і змістовна цілісність технології навчання; вибір оптимальних методів, форм і коштів, що диктуються визначеними і закономірними зв'язками всіх елементів технології навчання; наявність оперативного зворотного зв'язку, що дає змогу своєчасно і оперативно коригувати процес навчання.

Основними характеристиками туристично-освітньої технології слід вважати її системність, науковість, інтегративність, відтворюваність, ефективність, якість і вмотивованість навчання, новизну, алгоритмічність, інформативність, можливість тиражування, перенесення в нові умови і ін.

Особливістю туристично-освітньої технології є багатоаспектні зв'язки між викладачем та студентом, у залежності від переходу з одного етапу до іншого, так і з кожним наступним використанням даної технології у педагогічній практиці.

У результаті реалізації туристично-освітньої педагогічної діяльності у слухачів формується їх туристично-освітня компетентність. Вона передбачає здатність учня, студента брати активну участь у навчальному процесі, організованому у формі освітнього туризму, досягаючи певного освітнього результату.

Спеціаліст, який професійно пов'язаний із освітнім туризмом, зобов'язаний володіти спеціалізованою профільною туристсько-освітньою компетенцією, яка являє собою здатність ефективно застосовувати туристично-освітню технологію на практиці через проектування, конструювання та впровадження туристично-освітнього маршруту.

Програма підготовки фахівців, які спеціалізуються в сфері освітнього туризму, повинна бути побудована відповідно до нових соціально-економічних умов і з урахуванням специфіки предмета і продукту праці в освіті і туристичній діяльності. Вона реалізується відповідно попиту туристично-освітнього ринку, що гарантує працевлаштування майбутніх фахівців туристичної галузі.

Найбільш важливими принципами, які мають бути враховані у процесі побудовування стратегії розробки за освітнім напрямом «Туризм», є наступні загально педагогічні принципи професійної освіти:

- аксіологічний принцип (передбачає створення умов для усвідомлення слухачами основного завдання педагогічної діяльності у сфері туризму як проблеми забезпечення доступності до цінностей культурної і природної спадщини);

- принцип створення середовища (сприяє сприйняттю освітнього середовища в туристській діяльності як ари педагогічної взаємодії викладача та слухача (студента));

- змістовно-структурний принцип побудови системи професійної освіти (відображає пріоритетність формування змісту професійної освіти його організаційним формам);

- принцип системності і послідовності як загальнодидактичний принцип оформлення професійної педагогічної освіти;

- дієво-орієнтований принцип (ґрунтується на формуванні компетентнісного базису, необхідного майбутньому фахівцеві для виконання професійних функцій організатора освітнього туризму);

- принцип індивідуальної мотивації (виявляє цільове освоєння освітньої програми у контексті забезпечення гарантій працевлаштування і майбутнього кар'єрного росту);

- принцип континуальності (передбачає безперервний характер освіти);

- принцип покроковості професійних освітніх програм (забезпечує вільне переміщення фахівця у професійному освітньому просторі від початкової професійної підготовки до післядипломної освіти), а також принцип додатковості базової і післядипломної професійної освіти;

- принцип маневрованості професійних освітніх програм (можлива зміна людиною на певному етапі життя отримання паралельної професійної освіти);

- принцип індивідуалізації професійної освіти, що забезпечує його особистісну орієнтованість;

- принцип інтеграції професійних освітніх структур, що забезпечує діяльнісну і міжгалузеву орієнтацію професійної освіти;

- блочно-модульний принцип як принцип оптимізації формування змісту професійної педагогічної освіти.

Зміст професійної освіти, для слухачів освітнього напрямку «Туризм», має визначитися характером професійної діяльності майбутніх фахівців. Підготовка фахівців за цією програмою ґрунтується на синтезі концепцій професійної педагогіки і туристики, які були покладені в основу формування змісту вищої професійної освіти педагога, що спеціалізується у сфері туристської діяльності.

Успішність результатів підготовки фахівців освітнього напрямку «Туризм», залежить від дії загальнопедагогічних і специфічних для туристської освіти факторів і умов. Тому формування змісту освітньої програми підготовки педагога, що спеціалізується в сфері туризму, слід провадити із урахуванням основних факторів і нових тенденцій, що проявляються як в освіті, так і в галузі туризму. Головною умовою успішності професійної підготовки фахівців туристичної галузі є поєднання теорії та практики, навчання на передовому досвіді, застосування передових освітніх методик на практиці. Ефективність професійної туристичної освіти залежить від успішності оволодіння студентами навичками вчитися самостійно і використовувати отримані знання та уміння у новому середовищі. Викладач, зі свого боку, повинен чітко викласти теоретичний матеріал та підкріпити його практикою, щоб допомогти студенту отримати якісні знання, уміння та навички туристичної спрямованості.